

En Blauet i les històries dels seus veïns

**AMB
ADHESIUS**

*A en Joel, en Tomàs, la Sabina, en Pau, la
Jana, en Jan i la Núria*

A la Berta i en Lluç

Presentació per a famílies i educadors/es

En aquesta ocasió el que sorprèn l'amic Blauet, i dóna peu a un nou conte, és que bona part dels seus veïns, els animals i plantes de l'Estany, tenen històries lligades a indrets remots del planeta. Des de principis del segle XX, han estat moltes les espècies exòtiques que, de les mans dels humans, han arribat a la zona lacustre i s'hi han establert, no pas sense conseqüències.

És ben sabut que els éssers vius tenen la capacitat natural de moure's. Per una banda, despleguen estratègies de desplaçament per a portar a terme les seves funcions vitals. N'hi ha que fan migracions dintre d'una àrea determinada i en unes èpoques concretes. I, fins i tot, en circumstàncies excepcionals, alguns poden arribar a dispersar-se cap a zones veïnes i acabar establint-s'hi, sempre que les condicions els siguin favorables.

Una cosa ben diferent, però, és que l'arribada de noves espècies a un territori prengui un caràcter invasor. Normalment es tracta d'un creixement descontrolat, sovint lligat a l'acció humana, sigui accidental sigui intencionada. En aquest cas, els efectes poden ser nefastos: disminució o, fins i tot, extinció d'espècies autòctones, pèrdua de valors paisatgístics i efectes sobre la salut de les persones, així com sobre l'agricultura i altres activitats econòmiques.

L'expansió d'espècies exòtiques invasores és un problema d'abast mundial i la nostra zona lacustre no n'està al marge. Per això hem cregut convenient dedicar-hi aquest setè Blauet, coincidint amb l'execució del projecte Estany en el marc del programa Life+Natura, que té l'objectiu de recuperar les espècies i els hàbitats més amenaçats.

Tractar aquest tema en un conte adreçat als infants no és fàcil, perquè es podria caure en la criminalització d'unes determinades espècies. Cal deixar clar que aquí no hi ha bons i dolents. Els problemes s'esdevenen quan traslladem les plantes i els animals a un hàbitat que no els és propi.

Petits i grans, desitgem que aquest conte us ajudi a reflexionar i a prendre actituds responsables per tal de protegir la nostra biodiversitat. Encara hi som a temps.

Ah! I fixeuvos que aquesta vegada el conte incorpora una novetat: adhesius de les principals espècies, autòctones i introduïdes, per a completar les fitxes de fauna i flora.

En una de les seves volades per l'Estany, en Blauet es va fixar en una tortuga que prenia el sol en un arbre ajagut damunt de l'aigua. Tenia la closca d'un verd intens i darrere els ulls, una pinzellada vermella. El nostre amic coneixia bé les tortugues d'estany i les de rierol, però aquesta no la tenia vista.

La Flory va relatar la seva història al nostre amic.

Jo, i moltes més tortugues com jo, vam ser portades de l'Amèrica del Nord a Europa.

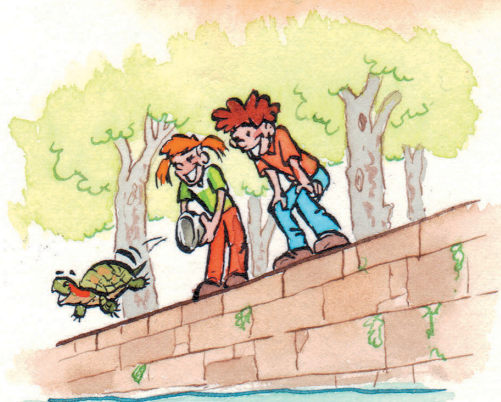
Vaig viure en una botiga d'animals fins que uns nens van venir a comprar-me.

Em van posar en una piscineta que no feia ni un pam i m'alimentaven amb unes boletes que no tenien gust de res!

Cada cop menjava més, em vaig anar fent grossa i deixava l'aigua ben bruta.

Un dia, els nens van decidir portar-me a l'Estany perquè tingués més espai per nedar.

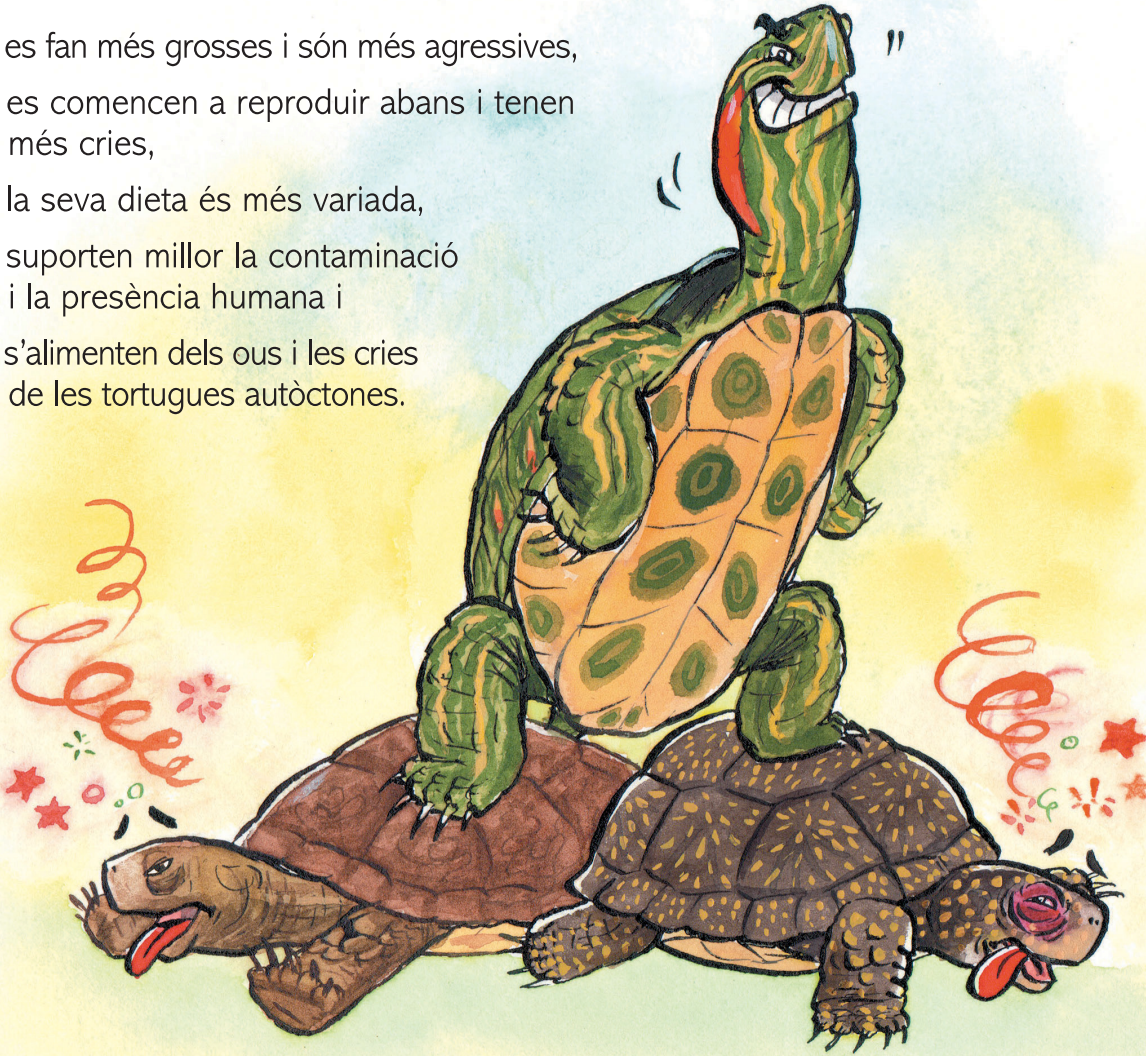
Aquí hi estic molt bé i la teca és molt més gustosa i variada: granotes, peixos, ous i petites tortugues d'altres espècies...

Segurament, els petits propietaris de la Flory no saben que llençar la seva tortuga a l'Estany podia provocar problemes.

Les **tortugues de Florida** són unes grans competidores de les tortugues autòctones perquè:

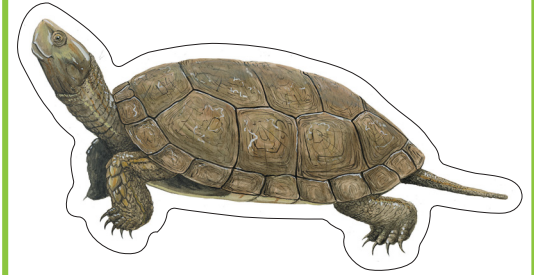
- es fan més grosses i són més agressives,
- es comencen a reproduir abans i tenen més cries,
- la seva dieta és més variada,
- suporten millor la contaminació i la presència humana i
- s'alimenten dels ous i les cries de les tortugues autòctones.

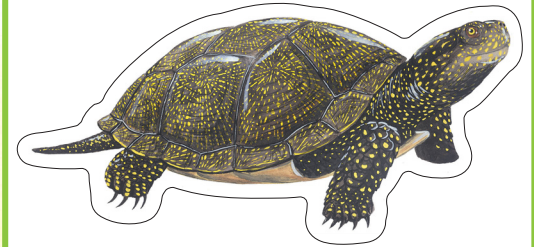
Saps què?

- Les tortugues d'estany i les de rierol estan desapareixent.
- Actualment està prohibit vendre tortugues d'orelles vermelles, però ja s'estan venent altres espècies exòtiques que també acaben abandonades a la natura.

Tortugues autòctones

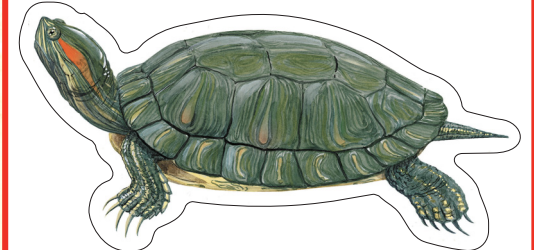

• Tortuga de rierol
(*Mauremys leprosa*)

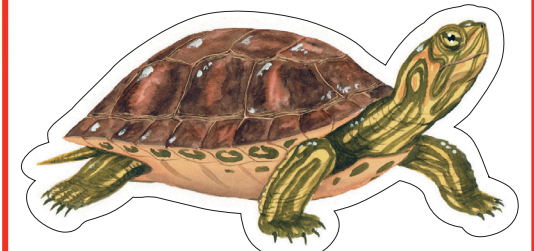

• Tortuga d'estany
(*Emys orbicularis*)

Tortugues exòtiques

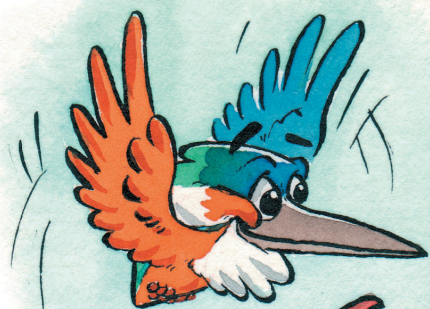

• Tortuga de Florida o d'orelles vermelles
(*Trachemys scripta ssp. elegans*)

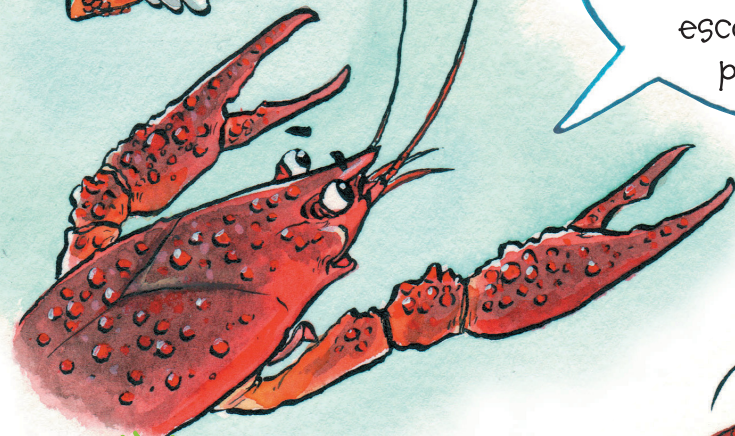

• Tortuga d'orelles grogues
(*Trachemys scripta ssp. scripta*)

Mentre en Blauet rumiava si era gaire bona idea que les persones portessin els animals amunt i avall, se li va acostar un personatge amb una armadura vermella que feia espetegar les pinces com si fossin castanyoles.

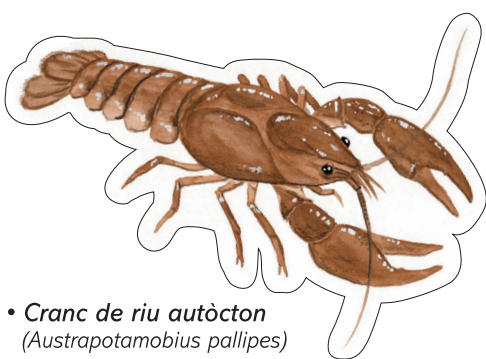
Hello, sóc en Red.
Els anys setanta, una colla de crancs americans com jo vam ser portats al riu Guadalquivir i, de mica en mica, ens hem anat escampant per tota la península Ibèrica.

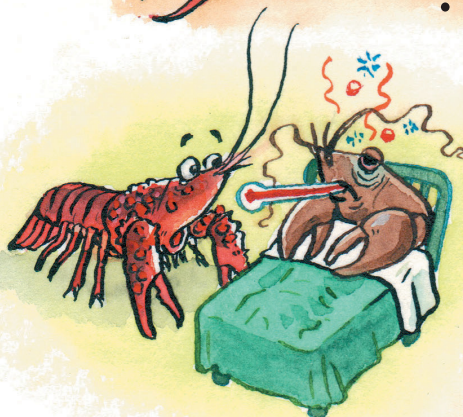
Cranc autòcton

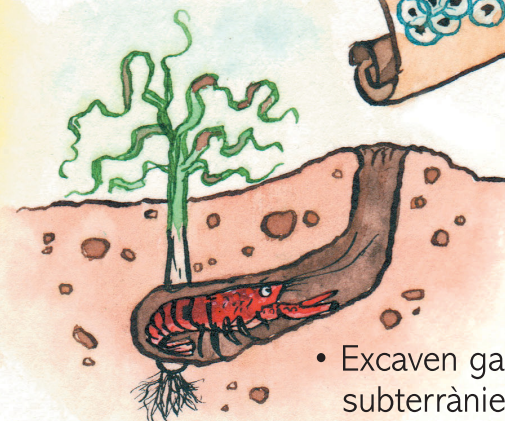
- Els **crancs de riu americans** tenen molts fills.

- **Cranc de riu autòcton**
(*Austrapotamobius pallipes*)

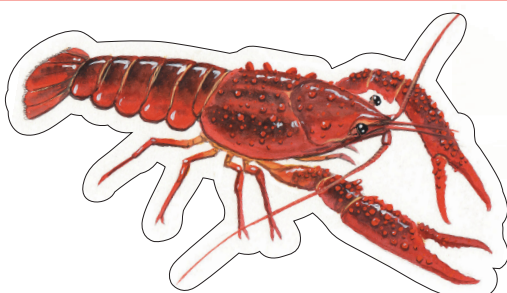

- Són portadors d'un fong que és inofensiu per a ells, però mortal per als crancs de riu autòctons.

- Excaven galeries subterrànies que fan malbé els conreus.

Cranc exòtic

- **Cranc de riu americà o cranc vermell**
(*Procambarus clarkii*)

Saps què?

- La malaltia transmesa pel cranc americà ha provocat l'extinció del cranc autòcton als nostres rius.

En Blauet estava descobrint un fet que desconeixia: a l'Estany hi vivien animals provinents de diversos punts del planeta! Va anar a trobar en Visó perquè l'ajudés a esbrinar més coses sobre aquest tema.

Els meus avantpassats provenien de l'Amèrica del Nord. Els van portar fins aquí per criar-los en captivitat.

Jo vaig néixer en una granja, però no tenia gens de ganes d'acabar convertit en un abric de pell.

Un dia, una colla de companys i jo vam aconseguir escapar-nos i, des de llavors, vivim per tots els rius i els estanys de Catalunya.

Mamífers autòctons

• Lúdriga
(*Lutra lutra*)

• Rat-buf
(*Arvicola sapidus*)

Mamífer exòtic

• Visó americana
(*Mustela vison*)

Els **visons americans** s'alimenten, entre altres, d'amfibis i de rat-bufs, per això fan molt difícil la vida d'aquests animals a l'Estany.

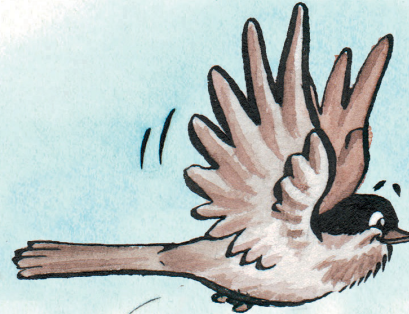
I les plantes que veia al seu voltant, també eren originàries d'altres zones del món?

En Tallarol de Casquet, mentre s'atipava de grana al jardí d'una casa, va explicar a en Blauet que a l'Estany moltes plantes eren autòctones, però altres havien estat portades de lluny.

Alguns ocells ens mengem els fruits vermells dels piracants, unes plantes d'origen asiàtic que els humans fan servir de tanca de jardí.

Com que no parem quietes, els nostres excrements cauen aquí i allà i, sense adonar-nos-en, escampem les llavors dels piracants, així com de les troanes, les pruneres vermelles...

De mica en mica, aquestes plantes van apareixent pertot arreu.

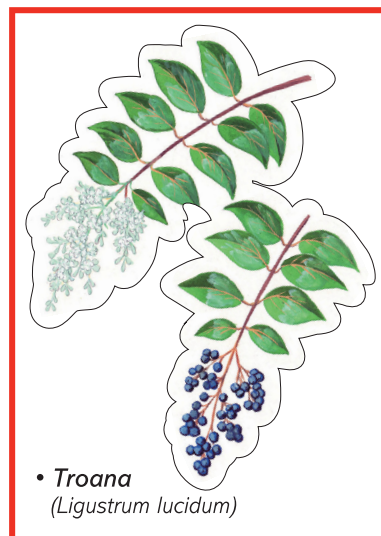
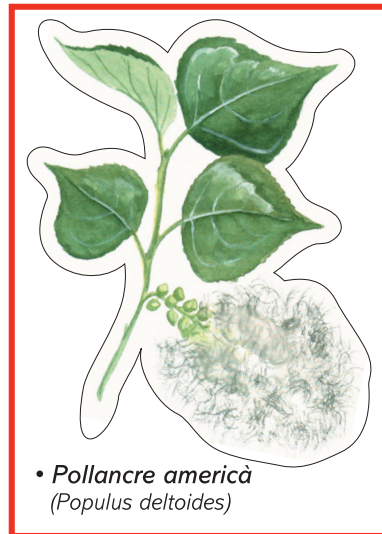
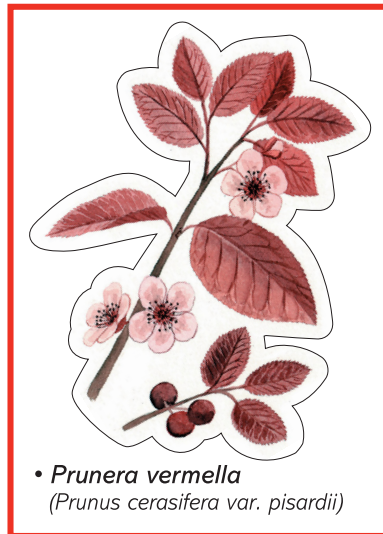
Saps què?

- Algunes **plantes exòtiques** han esdevingut invasores ja que suporten millor les condicions adverses i, en ser plantes que no hi eren abans, tenen pocs depredadors i paràsits.

Plantes autòctones

Plantes exòtiques invasores

I què passa amb els peixos de l'Estany?, també tenen orígens llunyans? En Blauet va decidir fer una capbussada per aclarir dubtes i va topar amb en Black-bass, que nedava tranquil·lament vora la riba.

Ui, Blauet, aquí hi ha de tot: peixos americans com jo, altres d'uropeus, d'asiàtics... Des de principis del segle xx, els humans no han parat de portar a l'Estany peixos procedents d'aquí i d'allà.

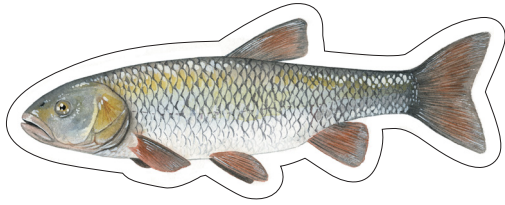

La Festa del Peix

L'any 1910, en Francesc Darder va organitzar la primera Festa del Peix, durant la qual la gent anava en cercavila fins a l'Estany a llençar-hi peixos diversos. Durant uns anys la festa també es va fer a altres punts de Catalunya. Des d'aleshores, a l'Estany no s'ha parat de fer-hi introduccions.

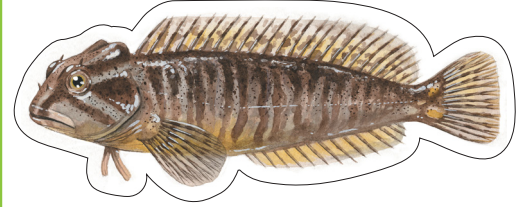
Peixos autòctons

• **Bagra**
(*Squalius cephalus*)

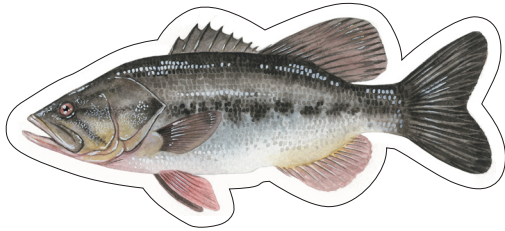

• **Barb de muntanya**
(*Barbus meridionalis*)

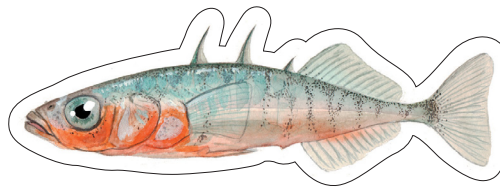
• **Bavosa de riu**
(*Salaria fluviatilis*)

Peixos exòtics

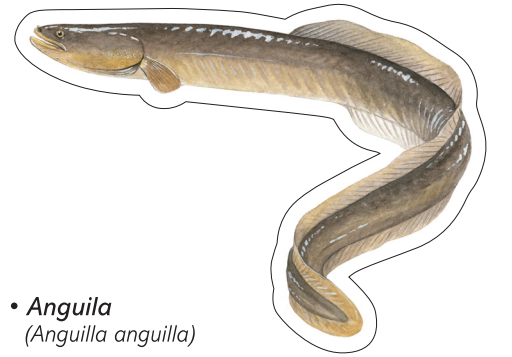

• **Black-bass o perca americana**
(*Micropterus salmoides*)

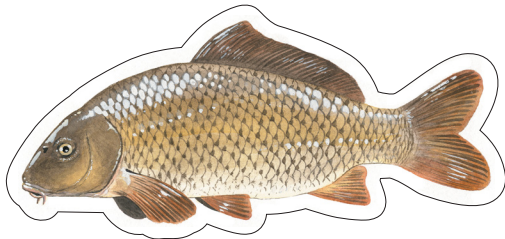
Extingit a l'Estany

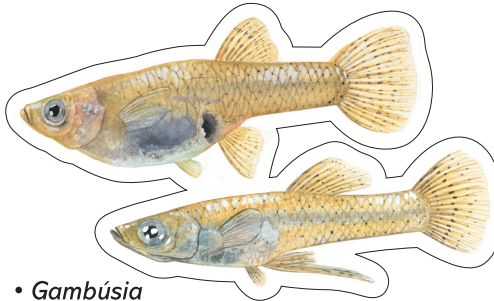
• **Espinós**
(*Gasterosteus gymnurus*)

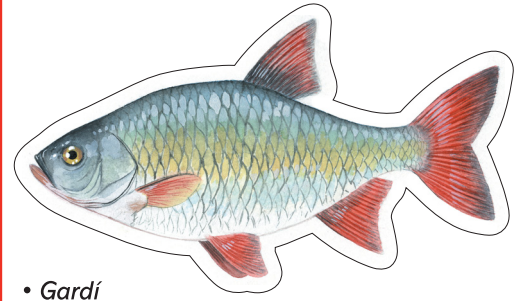
• **Anguila**
(*Anguilla anguilla*)

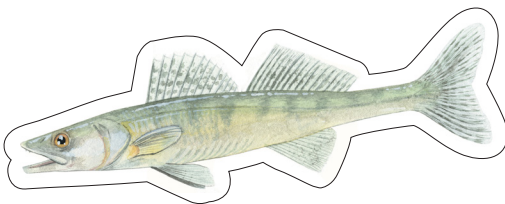
• **Carpa**
(*Cyprinus carpio*)

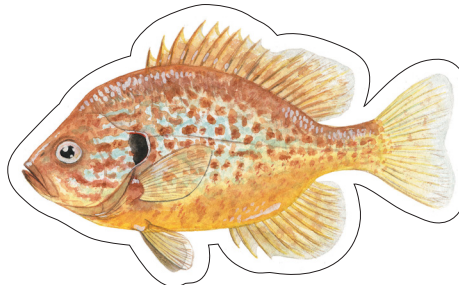
• **Gambúsia**
(*Gambusia holbrooki*)

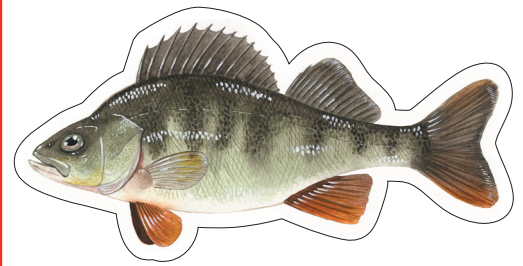
• **Gardí**
(*Scardinius erythrophthalmus*)

• **Sandra**
(*Sander lucioperca*)

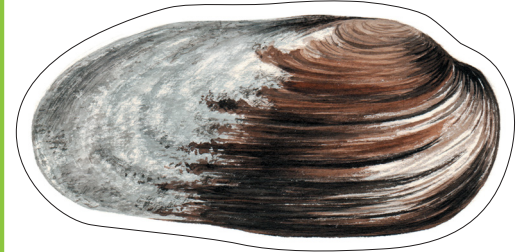
• **Peix sol o mirallet**
(*Lepomis gibbosus*)

• **Perca**
(*Perca fluviatilis*)

Sota l'aigua, el nostre protagonista també hi va trobar la Nàiada que, venent aquella tímida tan típica dels musclos, va treure el cap fora la closca per explicar-li la seva manera de viure, sorprenent perquè sí.

Mol·lusc autòcton

• Nàiada allargada
(*Unio elongatulus*)

Mentre som larves, les nàiades vivim enganxades a les ganyes i aletes de les bagres i els barbs.

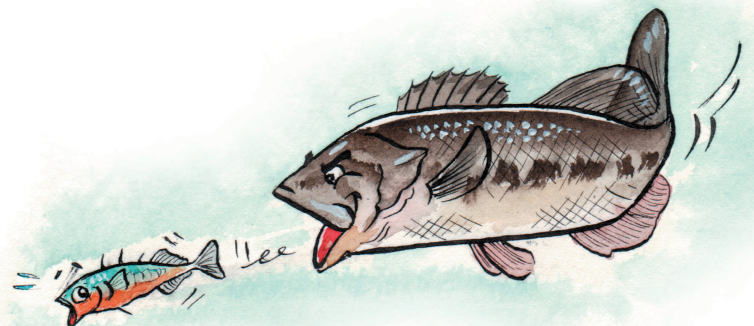
De mica en mica anem creixent i fem la nostra vida.

Llavors, un cop madures, ens deixem anar i caiem al fons.

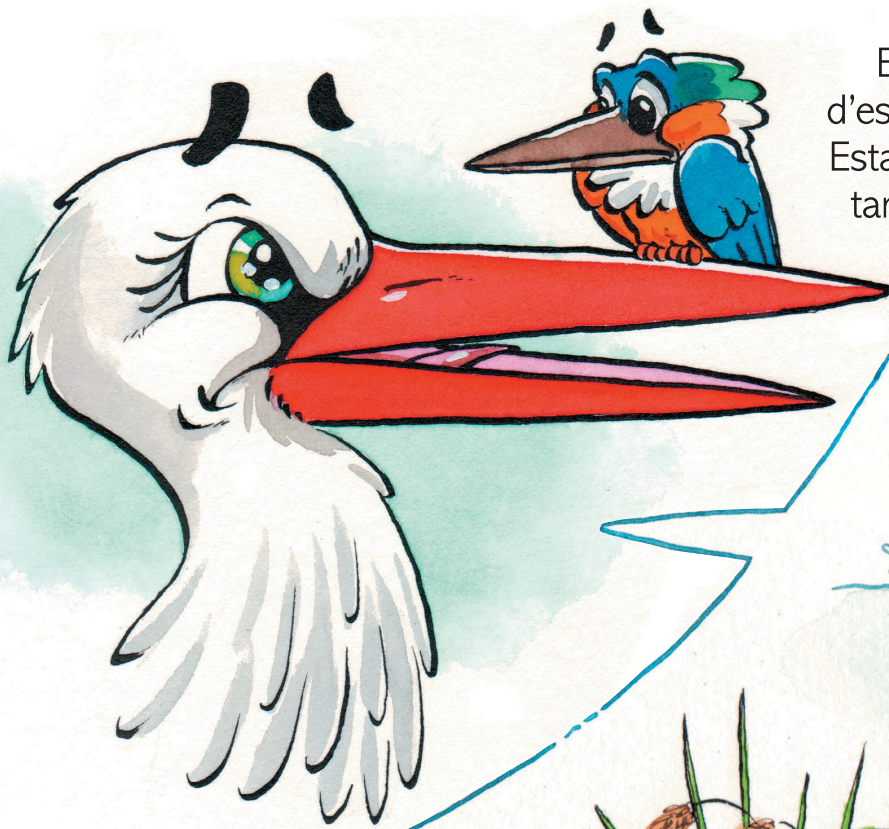
Com que els barbs i les bagres van disminuint a causa dels animals exòtics, els musclos d'aigua dolça tenim por d'extingir-nos tal com li va passar al nostre amic l'Espinós.

Saps què?

- **L'espínós** és un peix molt bonic que va desaparèixer de l'Estany perquè no hi tenia prou vegetació submergida on amagar-se i perquè era presa dels peixos exòtics.

En Blauet, curios de mena, volia saber si l'expansió d'espècies invasores era un problema exclusiu del nostre Estany. Va anar a trobar la Cigonya. Ella, que ha voltat tant de món, li podria explicar què passa fora d'aquí.

L'expansió de les espècies forànies provoca problemes arreu del planeta:

l'agricultura pateix pèrdues importants

cargol poma

disminueixen i desapareixen plantes i animals autòctons

silur

els humans tenen més problemes de salut, com ara al·lèrgies i picades

mosquit tigre

musclo zebra

els governs s'hi han de gastar molts diners.

En Blauet tenia clar que aquells animals i plantes provinents de punts tan remots del planeta no havien pas arribat a l'Estany pel seu propi peu. Havia estat cosa dels humans. Doncs ara també tocava als humans recuperar la fauna i la flora en perill de desaparèixer.

En Mer, del Consorci de l'Estany, va explicar al nostre amic el "Projecte Estany".

Eliminem la fauna i la flora exòtiques.

Restaurem el bosc de ribera.

Repoblem l'Estany amb barbs de muntanya.

Criem tortugues d'estany i nàïades per reintroduir-les a l'Estany.

Ei, humans, la vostra col·laboració és clau!
Recordeu aquests consells:

- No abandoneu les mascotes. Si no us en podeu fer càrrec, porteu-les a un centre de protecció de fauna.
- Escolliu plantes autòctones per als jardins.
- Eviteu llençar restes de jardí al medi natural.
- No doneu menjar als animals de l'Estany.
- Si veieu qualsevol animal exòtic, comuniqueu-ho al Consorci de l'Estany.

TÍTOLS PUBLICATS

En Blauet i les bèsties de dues cames.

En Blauet i els camins de l'aigua.

En Blauet i el retorn dels aiguamolls.

En Blauet descobreix els recs.

En Blauet i els deu secrets.

En Blauet i la pedra misteriosa.

Coordinació: Miquel Campos i Llach (ConSORCI de l'Estany)

Contingut i textos: Neus Vila i Cruells (Escola de Natura de Banyoles)

Assessorament científic: Carles Feo i Quer (ConSORCI de l'Estany)

Quim Pou i Rovira (ConSORCI de l'Estany)

Miquel Campos i Llach (ConSORCI de l'Estany)

Il·lustracions i composició: Albert Carrillo i Rodeja (albert@albertdisseny.com)

Impressió: Lith Gràfiques

Imprès en paper ecològic

Abril de 2011

Dipòsit legal: GI-640-2011

Edita:

Amb el suport de:

AJUNTAMENT DE BANYOLES

AJUNTAMENT DE PORQUERES

Col·laboren:

